

Albert Iván: Aki megmentette a nemzet becsületét. Bajcsy – Zsilinszky Endre (Szarvas, 1886 – Sopronkőhida, 1944)

Hatvan éve annak, hogy Magyarországot 1944. március 19 – én megszállta az akkor szövetséges Németország. Néhány elszigetelt eset kivételével semmilyen ellenállásra sem került sor. Egyetlen ember volt csupán, aki letartóztatásakor a fegyveres ellenállást választotta. Ez az ember Bajcsy – Zsilinszky Endre volt, aki még ebben az évben a nyilas uralom mártír áldozata lett.

Bajcsy – Zsilinszky hosszú és rögös úton jutott el a fegyveres ellenállásig. A későbbi publicista és politikus jogi tanulmányait előbb Kolozsvárott, majd külföldön végezte. Elhíresült eset volt 1911 – ben, amikor Bajcsy – Zsilinszky egy a családok közti viszály alkalmával agyonlőtte Áchim Andrást, a demokrata parasztszervezőt. Először Árva vármegye főispáni titkári állását töltötte be. Az I. világháborúban huszártisztként harcolt és sebesült meg. A Tanácsköztársaság idején Bécsbe emigrált, majd csatlakozott a szegedi ellenforradalmi erökhöz. 1918 – ban alapító tagja volt a *MOVE* – nek. A húszas években a Gömbös vezette fajvédő csoportosulásnak volt a rendíthetetlen híve és parlamenti képviselője. A húszas évek vége és a harmincas évek elejére lassan eltávolodott Gömböstől.

1930 – 31 ben létrehozta a Nemzeti Radikális Pártot. A *Szabadság* című hetilapja a náciellenesség zászlóvivője volt. 1936 – ban pártja egyesült a Független Kisgazdapárttal, amelynek 1939 – től lett az országgyűlési képviselője. Ekkortájt a *Független Magyarország* című lap főszerkesztője, de a *Magyarország* című napilapba is rendszeresen írt. Idejekorán felismerte a német szövetség veszélyét és a Dunamenti népek összefogását hirdette. A parlamenti felszólalásaiban, a sajtó hasábjain és memorandumaiban állandóan bírálta a magyar kormányok németbarátságát. Felháborodottan követelte az újvidéki mészárlás

felelőseinek felelősségre vonását. Az antifasiszta *Szabad Szó* – nak főszerkesztője lett, majd bekapcsolódott a Történelmi Emlékbizottság munkájába, ahol egyik szervezője volt az 1942. Március 15 – iki antifasiszta, háborúellenes tüntetésnek. A faji okokból üldözött magyar zsidóság érdekében is gyakran felemelte szavát.

Egy ilyen gyötrelmes átalakuláson végigment ember élte meg 1944. márciusi eseményeket. A korszak polgári politikusai közül csak Ő emelte fel fegyverét hazája védelmében. március 19 – én a letartóztatására érkező Gestapo embereit fegyverrel a kezében fogadta és súlyos tüzépárbajt vívott velük. Csak azután tudták őrizetbe venni miután megsebesült. Kortársai közül többen csodálták bátor tettéért. Később a Lakatos – kormány szabadon engedte. Ezután részt vett a fegyveres antifasiszta ellenállás megszervezésében. November 23 – án reggel árulás következtében a nyilasok elfogták és katonai bíróság elé állították. December 24 – én Sopronkőhidára vitték, ahol kivégezték. Kádár Béla ezredes a következőképpen elevenítette fel ezeket a pillanatok: *„December 24 – e. A cella ablakából láttuk, amint halálra ítélteteket kivégzésre kísérték. Bajcsy – Zsilinszky emelt fővel, kemény léptekkel ment, egyedül. A cellákban csend, lehorgasztott fejek. Engem nagyon megviselt a látvány. A kivégzés után bejött hozzánk egy hadbíró főhadnagy, (...) kidülesztett mellé vágta oda: „Na, végre ezzel a piszok hazaárulóval is elbántunk.” Mindenik hallgatott, (...) szemébe mondtam: „Ennek a hazaárulónak a sírját egy éven belül koszorúzni fogja a magyar nemzet.”*

Kádár Bélának valóban igaza lett, a nyilas hatalom megbukott, és már egy éven belül, 1945 május 27 - én ünnepélyes keretek között Tarpán örök nyugalomra helyezték testét. Bajcsy – Zsilinszky Endre magatartása, ahogyan a fajvédelemtől eljutott az üldözött magyar zsidóság védelméig, hazaszeretete, amely egyedülálló fegyveres ellenállásban bontakozott ki és halála példa értékű lehet minden magyar állampolgár számára pártállására való tekintet nélkül.

2004. március 16. Kézirat, csak a pontos bibliográfiai adatok megadásával használható fel.